

Fourth Semester MA Sanskrit (Vedanta)

(Private Registration)

Multiple Choice Questions

SA870402: Panchaprakriya of Sarvajnatman (Elective)

1. पञ्चप्रक्रियायाः कर्ता कः ?
 - a. श्रीशङ्कराचार्यः
 - b. गौडपादः
 - c. सर्वज्ञात्ममुनिः
 - d. अष्टवक्रः
2. पञ्चप्रक्रिया कस्मिन् पक्षे अन्तर्भवति?
 - a. द्वैतपक्षे
 - b. भामतीपक्षे
 - c. विवरणपक्षे
 - d. सिद्धान्तपक्षे
3. शब्दवृत्तिप्रकारभेदानां व्याख्या किमर्था ?
 - a. व्यवहारसिद्धये
 - b. वेदार्थज्ञाननैर्मल्यसिद्धये .
 - c. प्रसिद्धये
 - d. प्रकृतिसिद्धये
4. एव शब्दस्य वृत्तयः ।
 - a. चतुरस्रः
 - b. एकः
 - c. पञ्च
 - d. तिस्रः
5. शब्दस्य वृत्तयः भवन्ति
 - a. प्रसिद्धिलक्षणागुणवृत्तयः .
 - b. प्रमाणविपर्ययविकल्पवृत्तयः
 - c. शब्दस्पर्शरूपवृत्तयः
 - d. भौतिकवृत्तयः
6. प्रसिद्धिशब्देन का वृत्तिरनुभूयते?
 - a. गौणीवृत्तिः
 - b. मुख्या वृत्तिः .
 - c. निदरावृत्तिः
 - d. भौतिकवृत्तिः

7. यदर्थवाचकत्वेन यः शब्दो गृहीतशक्तिकः तत्प्रयोजकेन तदर्थे वृत्तिः.....?
- गौणीवृत्तिः
 - मुख्या वृत्तिः .
 - विकल्पवृत्तिः
 - निद्रावृत्तिः
8. मुख्यार्थपरिग्रहे प्रमाणान्तरविरोधे सति मुख्यार्थसंबन्धादर्थान्तरे वृत्तिः.....?
- गौणीवृत्तिः
 - मुख्या वृत्तिः
 - लक्षणावृत्तिः .
 - निद्रावृत्तिः
9. 'गङ्गायां घोषः' इत्यत्र का वृत्तिः?
- गौणीवृत्तिः
 - मुख्या वृत्तिः
 - परिच्छिन्नवृत्तिः
 - लक्षणावृत्तिः
10. मुख्यार्थपरिग्रहे प्रमाणान्तरविरोधे सति मुख्यार्थगुणयोगादर्थान्तरे वृत्तिः?
- निश्चयात्मिका वृत्तिः
 - सामान्यवृत्तिः
 - परिच्छिन्नवृत्तिः
 - गुणवृत्तिः .
11. 'सिंहो देवदत्तः' इत्यत्र का वृत्तिः?
- गुणवृत्तिः .
 - लक्षणावृत्तिः
 - अभिधावृत्तिः
 - व्यञ्जनावृत्तिः
12. लक्षणा कतिविधा?
- द्विविधा
 - त्रिविधा .
 - चतुर्विधा
 - पञ्चधा
13. मुख्यार्थपरित्यागेनार्थान्तरे वृत्तिः.....?
- मुख्या वृत्तिः
 - जहल्लक्षणा
 - अजहल्लक्षणा
 - जहदजहल्लक्षणा
14. 'गङ्गायां घोषः' इत्यत्र का लक्षणा ?
- जहल्लक्षणा .
 - अजहल्लक्षणा
 - जहदजहल्लक्षणा
 - मुख्या वृत्तिः

15. मुख्यार्थमपरित्यज्य कृत्स्नमेव स्वार्थमुपादाय अर्थान्तरे वृत्तिः.....?
- जहदजहल्लक्षणा
 - जहल्लक्षणा
 - मुख्या वृत्तिः
 - अजहल्लक्षणा
16. 'शोणस्तिष्ठति' इत्यत्र का लक्षणा ?
- जहदजहल्लक्षणा
 - जहल्लक्षणा
 - व्यञ्जनावृत्तिः
 - अजहल्लक्षणा
17. मुख्यार्थपरिग्रहे सति मुख्यार्थैकदेशपरित्यागेन शब्दस्यैकान्तरे वृत्तिः.....?
- जहदजहल्लक्षणा
 - जहल्लक्षणा
 - अजहल्लक्षणा
 - मुख्या वृत्तिः
18. 'सोयं देवदत्त' इत्यत्र का लक्षणा?
- जहदजहल्लक्षणा
 - जहल्लक्षणा
 - अजहल्लक्षणा
 - लक्षणणलक्षणा
19. प्रत्यगात्मनि शब्दस्य वृत्तिः कीदृशी?
- मुख्या वृत्तिः
 - अभिधा वृत्तिः
 - गुणलक्षणावृत्तिः .
 - गुणवृत्तिः
20. प्रत्यगात्मा कया लक्षणया बोध्यते ?
- जहदजहल्लक्षणया
 - जहल्लक्षणया
 - अजहल्लक्षणया
 - लक्षणणलक्षणा
21. अविद्याध्यारोपितातद्धर्मनिवर्तकत्वं कस्य ?
- तर्कस्य
 - शास्त्रस्य .
 - यागस्य
 - योगस्य
22. बाह्याभ्यन्तरवस्तूनि यन्महिम्ना चकासति सा.....?
- माया
 - संवित्
 - राका
 - मिथ्या
23. भाति विश्वं यदज्ञानात् । यच्छब्देन कः उद्दिश्यते?

- a. बोधः
b. मनः
c. धीः
d. प्रज्ञा
24. यज्ज्ञानात् विश्वं निवर्तते । यच्छब्देन कः प्रस्तूयते?
a. प्रज्ञा
b. मनः
c. धीः
d. बोधः .
25. कस्मात् मुमुक्षुणां मोक्षः भवति?
a. यागात्
b. वेदोक्तकर्मणः
c. महावाक्यार्थज्ञानात्
d. महितोपदेशात्
26. 'अहं ब्रह्म' इति पदद्वयार्थः कतिविधः?
a. द्विविधः
b. एकविधः
c. पञ्चविधः
d. त्रिविधः
27. पदद्वयार्थौ द्विविधौ । कौ च तौ ?
a. वाच्यौ लक्ष्यौ
b. गौणौ मुख्यौ
c. खण्डौ अखण्डौ
d. अखण्डौ
28. वाच्यार्थलक्ष्यार्थयोः वाच्यौ..... ।
a. शुद्धौ
b. अशुद्धौ
c. शबलौ
d. अखण्डौ
29. वाच्यार्थलक्ष्यार्थयोः लक्ष्यौ..... ।
a. शुद्धौ
b. अशुद्धौ
c. शबलौ
d. शुद्धाशुद्धौ
30. प्राणपिण्डात्मकार्यशबलं प्रत्यक्चैतन्यमपि दैवपर्यन्तं ।
a. अहंशब्दवाच्यम्
b. त्वंशब्दवाच्यम्
c. ब्रह्मशब्दवाच्यम्
d. प्रकृतशब्दवाच्यम्
31. प्राणपिण्डकारणाविद्याशबलं अद्वयानन्दचैतन्यं.....शब्दवाच्यम् ।
a. जगत्

- b. ब्रह्मा
c. जीव
d. ईश्वरः
32. 'अहं ब्रह्मास्मि' इत्यत्र प्रत्यक्चैतन्यं केन पदेन लक्षयते ?
a. अस्मि पदेन
b. स्वंपदेन
c. ब्रह्मपदेन
d. अहंपदेन
33. 'अहं ब्रह्मास्मि' इति वाक्ये अद्वयानन्दचैतन्यं केन पदेन लक्षयते ?
a. ब्रह्मपदेन .
b. अस्मि पदेन
c. अहं पदेन
d. स्वंपदेन
34. कस्य प्रसादेन श्रवणमनननिदिध्यासनानि लभ्यन्ते?
a. ईश्वरस्य
b. गुरोः .
c. शरीरस्य
d. मनसः
35. प्रमितिजनको वेदः ।
a. जिज्ञासोः
b. ब्रह्मचारिणः
c. अधिकारिणः .
d. बोधः .
36. शरीरारम्भकौ कौ ?
a. सुखदुःखौ
b. ज्ञानाज्ञाने
c. जाग्रदस्वप्नौ
d. पुण्यपापौ.
37. पुण्यपापयोः एव क्षपणात् ।
a. उपभोगात् .
b. करणात्
c. अकरणात्
d. प्रकृतात्
38. सञ्चितकर्मणां दाहः कथम् ?
a. वेदोक्तकर्मानुष्ठानात्
b. नित्यनैमित्तिककर्मभ्यः
c. सम्यग्ज्ञानेन
d. प्रकृतात्
39. आगामिनोः पुण्यपापयोः दाहः कथम् ?
a. वैदिकयागेभ्यः
b. प्रायश्चित्तकर्मभ्यः

- c. प्रकृतात्
d. अकरणात् .
40.फलाभावात् ।
a. करणाभावे
b. हेत्वभावे .
c. पुण्याभावे
d. कार्यभावे
41. तच्छब्दवाच्यमविद्याशबलं..... ।
a. जीवः
b. जगत्
c. ब्रह्म .
d. ईश्वरः
42. अन्नशब्देन..... उच्यते ।
a. पृथिवी .
b. जलं
c. वायुः
d. अग्निः
43. तेभ्यः सप्तदशकं लिङ्गमुत्पन्नम् । केभ्यः?
a. प्रकृतात् .
b. पञ्चीकृतमहाभूतेभ्यः
c. प्राणेभ्यः
d. अपञ्चीकृतमहाभूतेभ्यः .
44. संशयात्मकमन्तःकरणं.....
a. बुद्धिः
b. अहङ्कारः
c. मनः
d. चित्तः
45. एकमेवान्तःकरणं उभयथा व्यपदिश्यते । कस्मात् ?
a. क्रियाभेदात् .
b. करणभेदात्
c. फलभेदात्
d. कारणभेदात्
46. अपञ्चीकृतमहाभूतानि तत्कार्यं सप्तदशकं लिङ्गं च
a. प्राज्ञः
b. हिरण्यगर्भः .
c. जीवः
d. बुद्धः
47. पञ्चीकृतमहाभूतेभ्यः उत्पन्नंब्रह्माण्डम् ।
a. अधिदैवम् .
b. अध्यात्मम्
c. अधिभूतम्

- d. चिरप्रकृतम्
48. पञ्चीकृतमहाभूतानि ब्रह्माण्डं स्थूलशरीरजातं च सर्वं इत्युच्यते ।
a. हिरण्यगर्भः
b. विराड्
c. ब्रह्म
d. चित्तः
49. स्थूलसूक्ष्मशरीरद्वयाभिमानि जीवःपदार्थः ।
a. त्वं .
b. तत्
c. असि
d. अहम्
50. सच्छब्दवाच्यं ब्रह्म प्राणधारणक्रियायोगात् इत्युच्यते ।
a. ईश्वरः
b. चित्तः
c. विश्वः
d. जीवः
51. करणेषूपसंहृतेषु जागरितसंस्कारजः क्षुद्रकर्मनिमित्तः वासनारूपः.....?
a. पुण्यः
b. स्वप्नः
c. भ्रमः
d. सुषुप्तिः
52. अन्तःकरणस्य ब्रह्मणि शबले कारणात्मनावस्थानं ।
a. स्वप्नः
b. सुषुप्तिः
c. कैवल्यम्
d. जाग्रत्
53. समाधारम्भकाले मुमुक्षुः किं प्रविलापयेत् ?
a. क्षेत्रजातं सर्वम् .
b. वासनाजालं सर्वम्
c. शास्त्रकार्यं सर्वम्
d. व्यवहारसर्वम्
54. समाधारम्भकाले मुमुक्षुः किं परिशेषयेत् ?
a. शास्त्रज्ञानम्
b. क्षेत्रज्ञम्
c. पुण्यकर्म
d. पापकर्म
55. मुख्याधिकारी कः?
a. वैदिककर्मकर्ता
b. गृहस्थः
c. जीवः
d. यतिः

56. अवान्तरवाक्येन कः निरूप्यते ?
- ब्रह्मपदार्थः .
 - परपञ्चः
 - शास्त्रार्थः
 - पदार्थः
57. नानृतं ब्रह्म ।
- नित्यत्वात्
 - सत्यत्वात् .
 - बृंहणत्वात्
 - सर्वकारणत्वात्
58. न जडं ब्रह्म ।
- आनन्दत्वात्
 - सर्वगतत्वात्
 - ज्ञानत्वात्
 - क्लेशत्वात्
59. अनन्तत्वात् ब्रह्म ।
- एकम्
 - न परिणामि
 - न दुःखम् ।
 - न परिच्छिन्नम्
60. 'यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते....' इति कीदृशं वाक्यम् ?
- सृष्टिस्थितिप्रलयवाक्यम् .
 - प्रवेशवाक्यम्
 - नियमनवाक्यम्
 - वेदवाक्यम्
61. 'तत्सृष्ट्वा तदेवानुप्राविशत्' इति कीदृशं वाक्यम् ?
- प्रवेशवाक्यम् .
 - नियमनवाक्यम्
 - सृष्टिवाक्यम्
 - वेदवाक्यम्
62. 'भीषास्माद्वातः पवते, भीषोदेति सूर्यः....' इति कीदृशं वाक्यम् ?
- स्थितिवाक्यम्
 - नियमनवाक्यम् .
 - प्रवेशवाक्यम्
 - वेदवाक्यम्
63. कोशपञ्चकोपन्यासः किमर्थः ?
- शरीरस्वरूपप्रदर्शनार्थम्
 - निरुपाध्यात्मस्वरूपनिरूपणार्थम् .
 - दैहिककर्मनिर्वहणोपन्यासार्थम्
 - स्वानुष्ठितकर्मार्थम्

64. स्वाभाविकस्वमहिमस्थितिरस्तमोहा का ?
a. माया
b. विद्या
c. प्रत्यक्चितिः
d. अविद्या
65. ब्रह्मैव संसरति । कथम् ?
a. साभासस्वाविद्याया
b. स्वगतवासनया
c. स्वानुष्ठितकर्मणा ।
d. मयया
66. ब्रह्मैव मुच्यते । कथम् ?
a. स्वपुण्यकर्मणा
b. स्वप्रयत्नतः
c. मयया
d. स्वविद्याया .
67. ब्रह्मणः जीवत्वेश्वरत्वजगद्भेदाश्रयत्वं नाम..... ।
a. मोक्षः
b. परिणामः
c. इहपरमोक्षः
d. संसारः
68. संसारनाशे ब्रह्मणः स्वरूपस्थितिः..... ।
a. विद्या
b. मोक्षः .
c. ध्यानम्
d. अविद्या
69. ज्ञानाज्ञानयोराश्रयत्वं कस्य ?
a. मनसः
b. प्रत्यगात्मनः .
c. जीवस्य
d. प्रतिजीवस्य
70. न तु ज्ञानाज्ञानसम्बन्धो बन्धमोक्षान्वयो वा ।
a. ईश्वराणाम्
b. देवानाम्
c. जीवानाम्
d. मनुष्याणाम्
71. अन्तःकरणस्य तदुपाधिजीवस्य वा ।
a. ज्ञानप्रकाशकत्वम्
b. अज्ञानाभिव्यञ्जकत्वम् .
c. ज्ञानाभिव्यक्तित्वम्
d. नित्यज्ञानप्रकाशकत्वम्
72. गीतासु करणस्याज्ञानित्वं किमर्थमुक्तम् ।

- a. करणानामज्ञानाश्रयत्वप्रतिपादनार्थम्
b. अन्तःकरणस्य अज्ञानित्वसमर्थनार्थम्
c. प्रत्यगात्मनः अज्ञानित्वस्य परमार्थत्वापवादार्थम्
d. नित्य ज्ञानप्रकाशनार्थम्
73. क्षेत्रज्ञशब्देन कः गृह्यते?
a. अज्ञानोपाधिकः आत्मा
b. अज्ञानोपहितजीवः
c. कर्मबन्धसहितः जीवः
d. पुर्यष्टकोपाधिपतितचिदाभासः
74. अविद्येति.....।
a. वैदिकी कर्मविद्या
b. मिथ्याज्ञानम् .
c. परिणामः
d. स्वानुष्ठितकर्म
75. 'तमः पुनरष्टमी भूः' इत्यत्र तमः शब्देन किमुद्दिश्यते ?
a. अविद्या .
b. तमोगुणः
c. अन्धकारः
d. इहपरमोक्षः

ANSWER KEY

1	C	13	B	25	C	37	A	49	A	61	A	73	D
2	C	14	A	26	A	38	C	50	D	62	B	74	B
3	B	15	C	27	A	39	D	51	B	63	B	75	A
4	D	16	D	28	C	40	B	52	B	64	C		
5	A	17	A	29	B	41	C	53	A	65	A		
6	B	18	A	30	A	42	A	54	B	66	D		
7	B	19	C	31	B	43	D	55	D	67	D		
8	C	20	A	32	D	44	C	56	A	68	B		
9	D	21	B	33	A	45	A	57	B	69	B		
10	C	22	B	34	B	46	B	58	C	70	C		
11	A	23	A	35	C	47	A	59	D	71	B		
12	B	24	A	36	D	48	B	60	A	72	C		